

2022-06-21

B E S L U T

FI Dnr 22-11683

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Beslut om kontracykliskt buffertvärde

Finansinspektionens beslut (som meddelas klockan 8.00 den 22 juni 2022)

Finansinspektionen beslutar att höja det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent. Det nya buffertvärdet gäller från och med den 22 juni 2023.

Ärendet

Finansinspektionen (FI) ska enligt 7 kap. 1 § lagen (2014:966) om kapitalbuffertar beräkna ett kontracykliskt buffertriktvärde varje kvartal och ändra eller fastställa det kontracykliska buffertvärdet vid behov.¹

Syftet med den kontracykliska kapitalbufferten är att upprätthålla och stärka bankernas motståndskraft mot störningar. Buffertkravet ska kunna sänkas eller helt tas bort vid en finansiell kris eller när omständigheterna i övrigt motiverar en sänkning. Det frigör kapital som ger bankerna utrymme att i högre grad upprätthålla sin utlåning och därmed mildra en nedgång i ekonomin.²

Sedan den 16 mars 2020 tillämpas ett kontracykliskt buffertvärde på 0 procent. FI beslutade då att sänka det kontracykliska buffertvärdet från 2,5 till 0 procent och det nya värdet började tillämpas med omedelbar verkan. Den 29 september 2021 beslutade FI att höja det kontracykliska buffertvärdet till 1 procent, vilket börjar tillämpas från den 29 september 2022.

FI har inför detta beslut samrått med Riksbanken och Riksgälden. Berörda företag och branschföreningar har också fått tillfälle att yttra sig i fråga om myndighetens inriktning att höja den kontracykliska kapitalbufferten under det andra kvartalet 2022.

¹ Det kontracykliska buffertvärdet ändras i multiplar om 0,25 procentenheter. Det finns inget maximalt buffertvärde, men automatisk reciprocitet gäller enbart upp till 2,5 procent.

² Se promemorian *Tillämpning av den kontracykliska kapitalbufferten* för en mer detaljerad beskrivning av verktygets syfte och hur FI tillämpar det.

Finansinspektionens bedömning

Skälen för rådande buffertvärde

FI tillämpar sedan mars 2021 en *positiv neutral nivå* på 2 procent för det kontracykliska buffertvärdet som vi eftersträvar under normala perioder. En positiv neutral nivå innebär att höjningar upp till denna nivå inleds i ett tidigt skede av den finansiella cykeln, innan det finns tydliga indikationer på stigande systemrisk. Den 29 september 2021 fattade FI beslut om en första höjning av det kontracykliska buffertvärdet till 1 procent. Beslutet togs mot bakgrund av att FI bedömde att den ekonomiska återhämtningen hade visat tillräcklig styrka och att bankernas kapital situation och lönsamhet var tillräckligt stark för att klara en stegvis höjning av bufferten.

Tidigare kommunikation om ändring av buffertvärdet

I stabilitetsrapporten som publicerades i november 2021 angav FI en inriktning att fatta beslut om att höja det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent under 2022. I stabilitetsrapporten som publicerades i slutet av maj 2022 bedömde FI att bufferten bör höjas till 2 procent innevarande kvartal, eftersom den ekonomiska återhämtningen fortsätter, kreditförlusterna är låga och bankerna har tillräcklig kapacitet för att tillgodose de icke-finansiella företagens efterfrågan på krediter.

Läget i ekonomin

Sveriges nominella BNP växte med 9,4 procent i årstakt under det första kvartalet 2022, upp från 8,1 procent under fjärde kvartalet 2021. Den ekonomiska utvecklingen visar därmed fortsatta tecken på styrka i återhämtningen efter pandemin.³ Men Rysslands invasion av Ukraina har fått påtagliga konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen i Europa, vilket påverkar framtidsutsikterna för svensk ekonomi negativt. Enligt Riksbankens senaste penningpolitiska rapport skrivs tillväxtprognosen (i reala termer) för 2022 ner från 3,9 procent till 2,9 procent. Prognosen sänks dock från en hög nivå, och den ekonomiska utvecklingen under 2022 bedöms sammantaget vara fortsatt god.

Utvecklingen på kreditmarknaden

Hushållens skulder fortsätter att stiga i hög takt. Under det första kvartalet 2022 steg hushållens totala skulder med 6,9 procent i årstakt. Den årliga tillväxttakten för hushåll har successivt stigit sedan pandemiutbrottet och skulderna har utvecklats betydligt snabbare än hushållens inkomster under samma period. Under andra halvåret 2021 började även företagens skulder att öka i en snabbare takt, och nådde under första kvartalet 2022 en tillväxttakt på 11,3 procent (se diagram 3 Bilaga 1). Sammantaget ökade de totala skulderna med 9,0 procent. Men den höga nominella BNP-tillväxten gör att kreditgapet förblir lågt (-0,1 procent) och det kontracykliska buffertriktvärdet ligger därmed kvar på 0 procent (se Diagram 1 och 2 Bilaga 1).

³ Den höga nominella tillväxttakten speglar även stigande priser.

Bankernas kapital situation och lönsamhet

Syftet med att sänka den kontracykliska kapitalbufferten i mars 2020 var att frigöra kapital så att bankerna kunde upprätthålla kreditutbudet. Det frigjorda kapitalet har inte tagits i anspråk i den omfattning som hade blivit fallet vid en mer allvarlig utveckling. Det beror bland annat på att kreditförlusterna varit lägre än befarat. Bankernas kapitalbas är för tillfället betydligt större än kapitalkravet. Tabell 1 visar skillnaden mellan kravet på kärnprimärkapital och det faktiska kärnprimärkapitalet för de tre storbankerna respektive kategori 2-bankerna. Därutöver är lönsamheten i banksektorn i allmänhet fortsatt god. Sammantaget betyder det att bankerna har en god förmåga att uppfylla ett högre krav på kontracyklisk kapitalbuffert, utan att höjningen innebär negativa konsekvenser för kreditutbudet eller utvecklingen i ekonomin.

Synpunkter från branschen och samråd med andra myndigheter

Bankföreningen lämnade den 10 juni 2022 in ett yttrande angående FI:s inriktning att höja det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent under andra kvartalet 2022. Föreningen anser att FI bör iaktta en försiktighetsprincip och inte höja det kontracykliska buffertvärdet, på grund av det rådande läget i omvärlden och riskerna knutna till stigande inflation och ränteförväntningar. Bankföreningen invänder också mot FI:s tillämpning av en positiv neutral nivå på 2 procent för det kontracykliska buffertvärdet.

Ett samrådsmöte med Riksbanken och Riksgälden ägde rum den 3 juni 2022. Under mötet gav deltagarna från Riksbanken sitt stöd för FI:s avsikt att höja buffertvärdet till 2 procent, men framförde också en synpunkt om att beslutet bör träda i kraft med en kortare genomförandetid. Riksbanken ansåg att höjningen bör träda i kraft efter 6 månader, i stället för den ordinarie tiden för genomförande på 12 månader. Riksbanken framförde även att FI bör besluta om ytterligare höjningar av buffertvärdet i närtid, utifrån bedömningen att systemriskerna har fortsatt att stiga kraftigt. När det gäller framtida beslut om höjningar betonade Riksbanken även att de inte anser att gränsen för automatisk reciprocitet bör ses som ett tak för buffertvärdet.

Deltagarna från Riksgälden uttryckte sitt stöd till FI:s bedömning av det ekonomiska läget, samt för avsikten att höja buffertvärdet till 2 procent. Riksgälden hade inte någon avvikande mening om vare sig höjningstakten eller tiden för genomförande.

Samlad bedömning

FI bedömer att styrkan i den ekonomiska återhämtningen, i kombination med bankernas starka finansiella ställning och goda lönsamhet sammantaget, gör att buffertvärdet kan höjas till 2 procent utan att det får negativa konsekvenser för kreditförsörjningen. En sådan höjning skulle säkra större buffertar i bankerna och göra dem mer motståndskraftiga inför framtida kriser.

FI beslutar därför att höja det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent under andra kvartalet 2022. Därmed fullföljs den gradvisa höjningen av buffertvärdet, som inleddes i september 2021, till dess neutrala nivå. Enligt 7 kap. 6 § andra

stycket lagen om kapitalbuffertar är huvudregeln att ett beslut att höja buffertvärdet ska börja gälla 12 månader efter det att beslutet offentliggjordes. Om det finns särskilda skäl, får beslutet enligt samma paragraf börja gälla vid ett tidigare datum. FI anser inte att det finns särskilda skäl för en kortare implementeringstid än 12 månader. Det nya buffertvärdet ska därför börja gälla den 22 juni 2023.

Att utlåningen till hushåll fortsätter att stiga och företagens snabbt stigande skulder pekar på ökande systemrisker. Bedömningen stöds även av att riskpremierna sjönk tillbaka till historiskt låga nivåer under hösten 2021. Det talar för fortsatta höjningar av det kontracykliska buffertvärdet, över dess neutrala nivå. Men stigande inflation har drivit upp räntor globalt sedan i somras. Och Rysslands invasion av Ukraina har lett till stigande energi och råvarupriser som har bidragit till ytterligare inflationstryck. Sammantaget har detta inneburit att konjunkturåterhämtningen går långsammare och att ränteförväntningarna har ökat betydligt. Även riskpremierna har ökat något.

Om vi blickar framåt är det troligt att de stigande räntorna kommer att dämpa risktagandet och tillväxten i hushållens och företagens skulder.

Konjunkturinstitutets barometerindikator steg med 1,1 enheter i maj månad, men den har sjunkit med knappt sex enheter sedan årsskiftet. Det är en indikation på försämrade framtidsutsikter för ekonomin. Därmed är det tänkbart att hushåll och företag kommer att vara mindre benägna att öka sina skulder. Nedgången i barometerindikatorn drivs dock primärt av en sjunkande konfidensindikator för hushållen, medan näringslivets konfidensindikator är fortsatt stark. Hushållens försämrade framtidsutsikter drivs av stigande räntekostnader och att utvecklingen av bostadspriser har dämpats (se diagram 6).

I ett scenario där räntorna stiger kraftigt, kan det i värsta fall utlösa systemrisker som är knutna till den privata sektorns höga skulder. FI gör i nuvarande läge därför ingen bedömning om fortsatta höjningar av buffertvärdet utan avvaktar i stället utvecklingen. FI kommer att bevaka tillväxten i hushållens och de icke-finansiella företagens skulder särskilt noga.

Höjningens konsekvenser för långivarna och låntagarna

En höjning av det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent innebär att bankerna måste ha mer kapital. Bankerna har redan i dag kapital för att täcka det ökade kapitalkrav som höjningen medför (se Tabell 1).

Att bankerna måste ha mer kapital ökar normalt deras kostnader eftersom det är högre avkastningskrav på det egna kapitalet jämfört med skuldfinansiering. Bankerna kan kompensera sig för kostnadsökningen genom att ta ut högre räntor av låntagarna, men det behöver inte bli fallet. Bättre kapitaliserade banker tenderar samtidigt att ha lägre upplåningsräntor på kapitalmarknaden jämfört med sämre kapitaliserade banker. Det kan kompensera för en del av den kostnadsökning som ett högre kapitalkrav innebär. Bankerna kan också

behöva bära en del av de ökade kostnaderna då de agerar på en konkurrensutsatt marknad. Sammantaget bedöms en höjning av det kontracykliska buffertvärdet ha en liten effekt på utlåningsräntorna. FI:s beräkningar tyder på att en höjning av det kontracykliska buffertvärdet med en procentenhet skulle kunna resultera i att utlåningsräntorna till hushåll och företag ökar med 0,02–0,05 procentenheter.⁴ I nuvarande läge bedöms en höjning av det kontracykliska buffertvärdet inte orsaka lika stora ränteökningar som vid tidigare höjningar, eftersom FI bedömer att bankerna kan uppfylla det höjda kravet utan att behöva skaffa ytterligare eget kapital.

Tabell 1. Effekter på kapitalkraven av en höjning av det kontracykliska buffertvärdet till 2 procent

Miljoner kronor

	Nuvarande kärnprimärkapital	Nuvarande kärnprimärkapitalkrav	Kärnprimärkapitalkrav vid CCyB på 1 procent	Kärnprimärkapitalkrav vid CCyB på 2 procent
SEB	154 593 197 000	114 264 609 718	118 013 892 979	121 763 176 240
Handelsbanken	152 663 644 496	113 082 607 503	117 165 704 152	121 248 800 801
Swedbank	132 600 863 950	99 326 732 268	104 525 962 469	109 725 192 670
Länsförsäkringar Bank	17 730 164 336	9 162 228 638	10 296 609 019	11 430 989 400
Nordnet	2 619 243 752	1 923 035 385	2 028 630 917	2 134 226 450
Avanza	3 000 287 101	1 054 747 288	1 160 729 927	1 266 712 566
SBAB	18 920 089 675	13 269 665 926	14 682 723 855	16 095 781 784
Svensk Exportkredit	20 031 653 472	9 988 780 238	10 578 985 813	11 169 191 389
Klarna	16 721 115 564	4 689 468 239	4 833 907 165	4 978 346 091
Kommuninvest	9 394 794 254	1 793 951 774	1 801 987 733	1 810 023 693

Källa: FI

Anm. Avser kärnprimärkapital på gruppnivå. Data från den 31 mars 2022.

FINANSINSPEKTIONEN

Sven-Erik Österberg
Styrelseordförande

Mathias Skrutkowski
Rådgivare

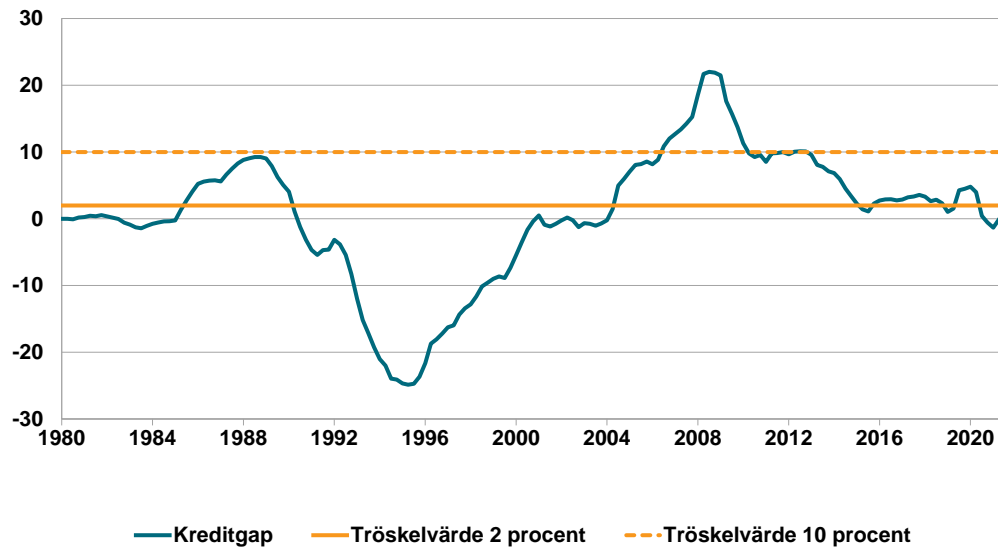
⁴ Se bl.a. BCBS (2019). The costs and benefits of bank capital – a review of the literature. BCBS Working Paper 37. Den skattade effekten i Sverige är lägre än intervallet i BCBS (2019), eftersom riskdensiteten i den svenska banksektorn generellt sett är lägre än i övriga EU-länder.

Beslutet har fattats av Finansinspektionens styrelse (Sven-Erik Österberg, ordförande, Maria Bredberg Pettersson, Peter Englund, Astri Muren, Stefan Nyström, Mats Walberg, Charlotte Zackari och Erik Thedéen, generaldirektör) efter föredragning av Mathias Skrutkowski. I den slutliga handläggningen har också Henrik Braconier och Eric Leijonram deltagit.

Bilaga 1: Indikatorer

1 Kreditgap enligt standardmetoden

Avvikelse från trend i procentenheter

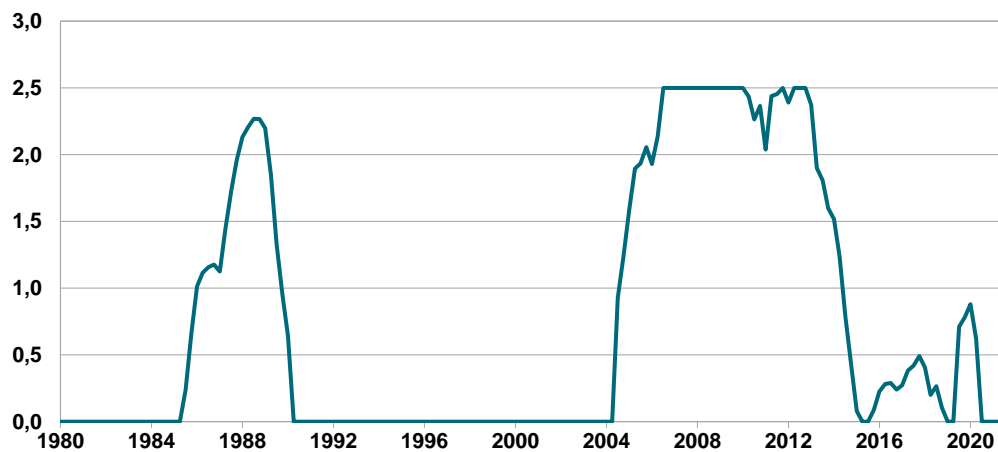

Anmärkning: De streckade linjerna visar de tröskelvärden (2 respektive 10 procent) som enligt standardmetoden används för att omvandla kreditgapet till ett buffertriktvärde.

Källor: FI och SCB.

2 Buffertriktvärde enligt standardmetoden

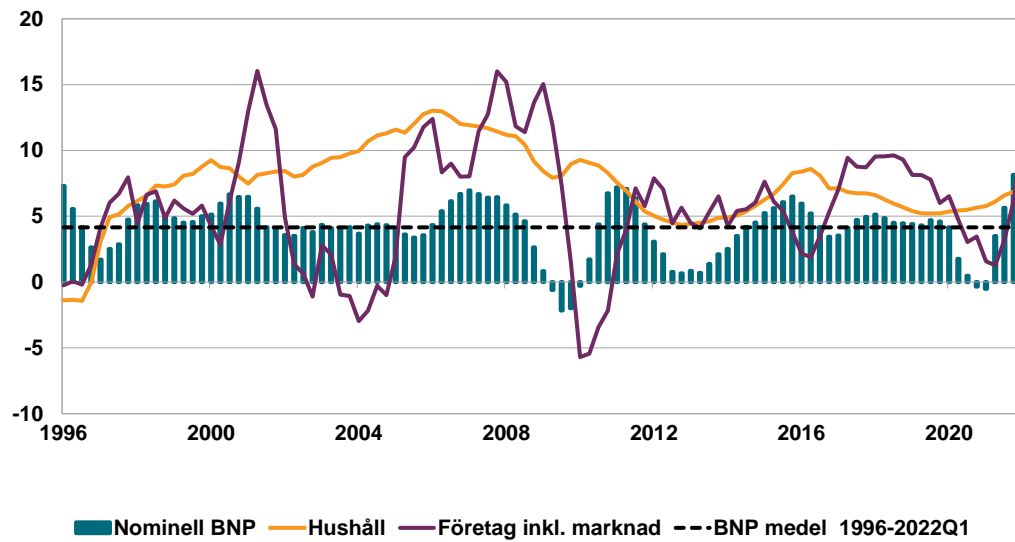
Procent

Källor: FI och SCB.

3 Utlåning till hushåll och företag samt nominell BNP

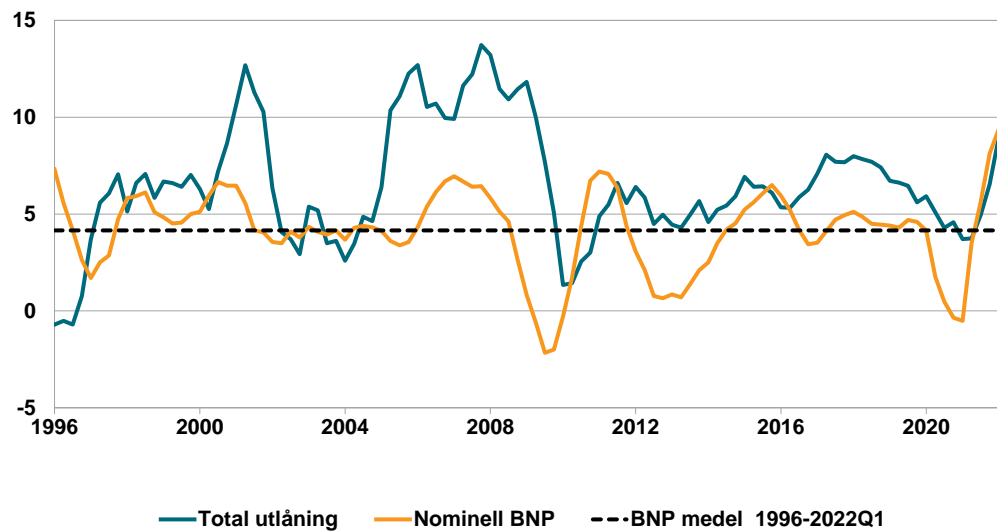
Årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

4 Total utlåning och nominell BNP

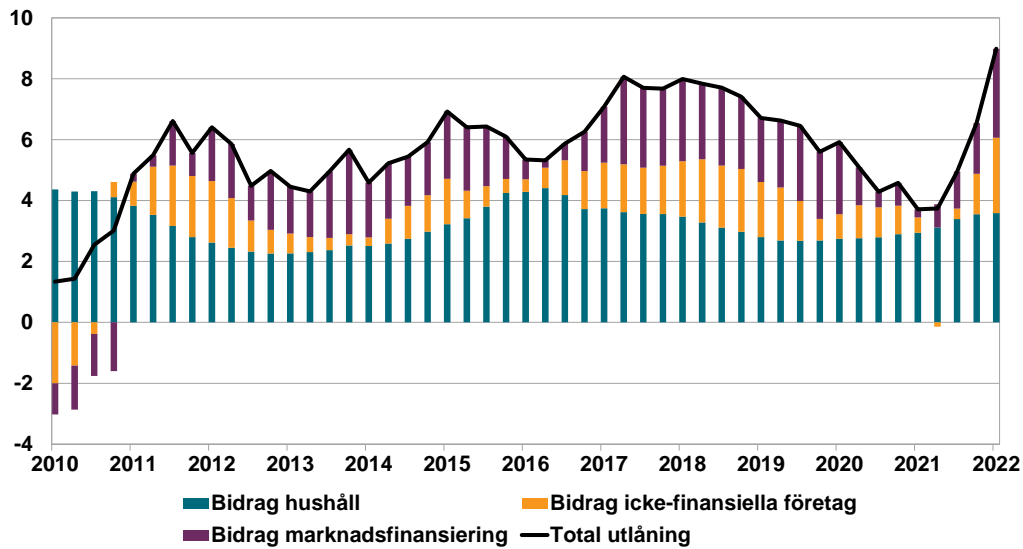
Årlig procentuell förändring

Källa: SCB.

5 Bidrag till total utlåningstillväxt

Årlig procentuell förändring

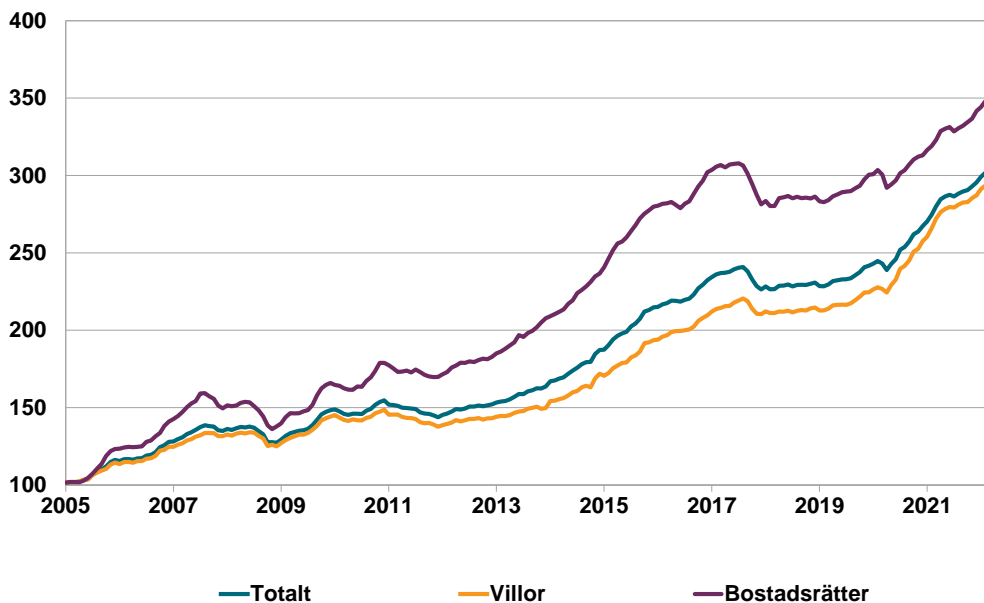

Anmärkning: Avser total utlåning till hushåll och företag samt deras bidrag till den årliga procentuella tillväxttakten. Bidrag icke-finansiella företag avser MFI:s utlåning till icke-finansiella företag.

Källor: FI och SCB.

6 Bostadspriser i Sverige

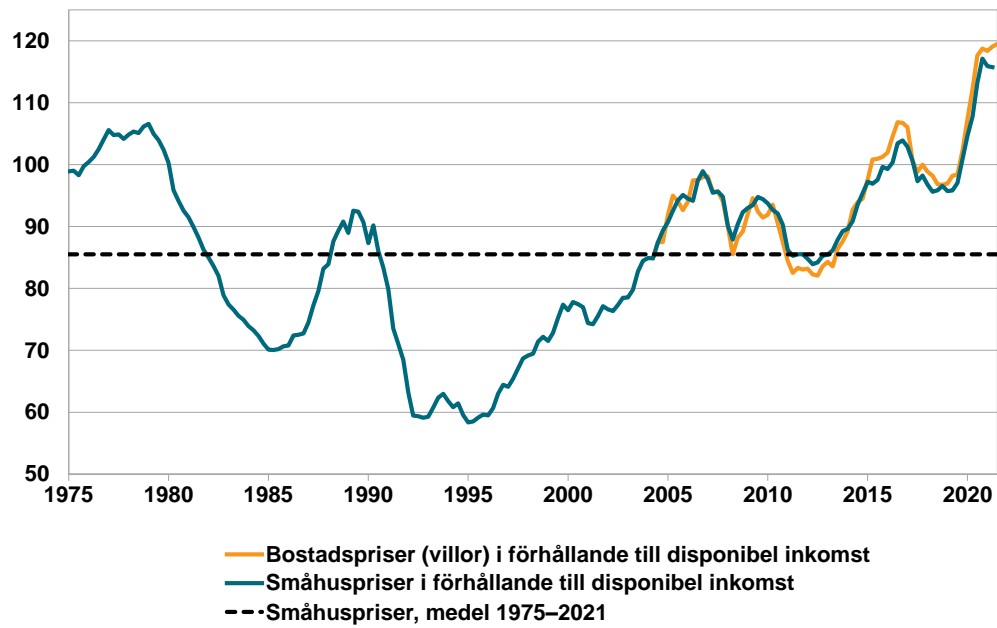
Index 100 = januari 2005

Källa: Valueguard.

7 Bostadspriser i förhållande till disponibel inkomst

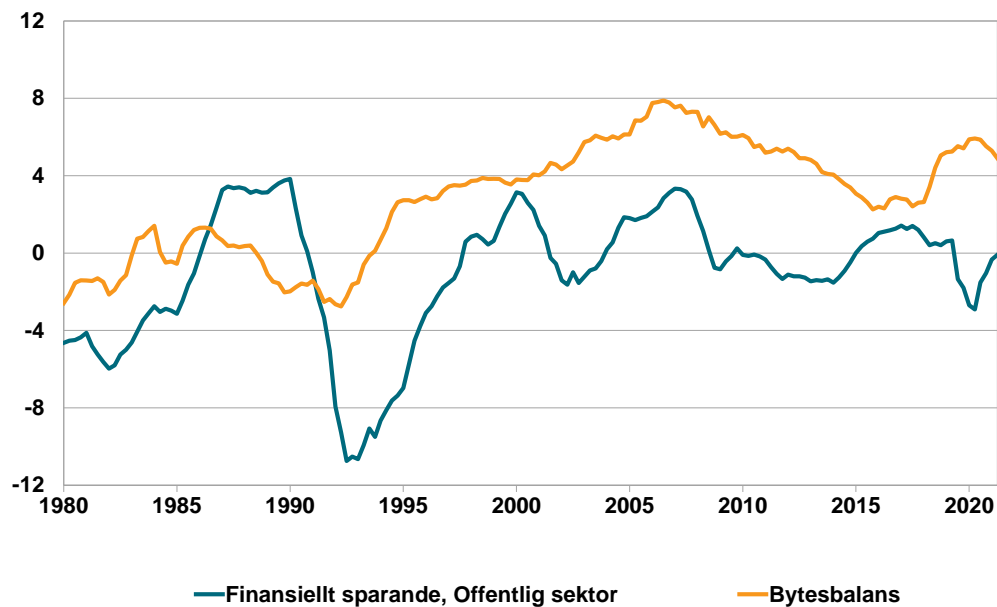
Index 100 = 1980

Källor: SCB och Valueguard.

8 Bytesbalans och offentligt finansiellt sparande

Procent av BNP

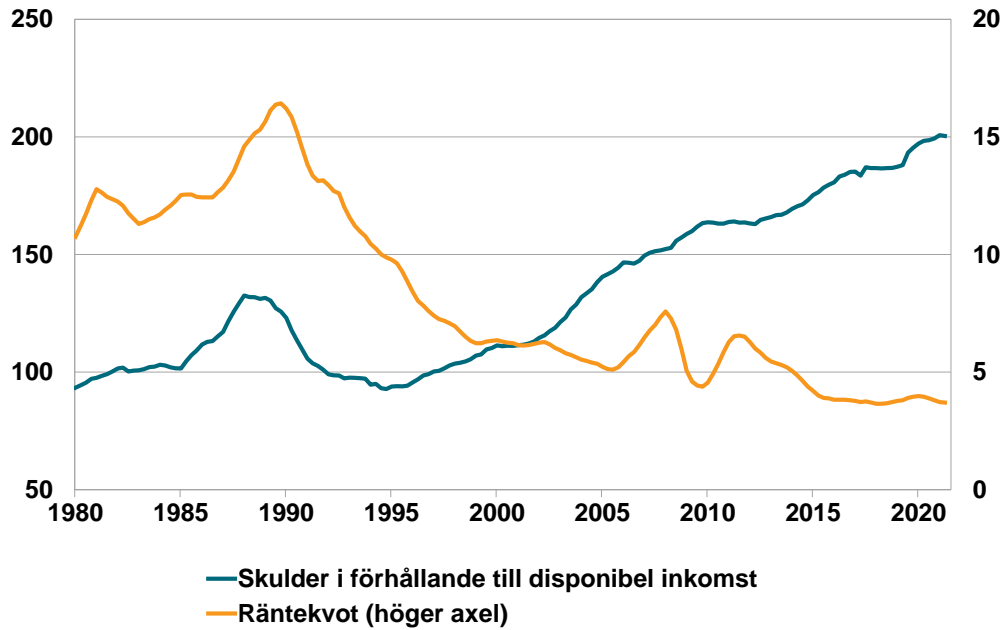
Anmärkning: Bytesbalansen är beräknad med hjälp av nationalräkenskaperna.

Källa: SCB.

Källa: FI.

9 Hushållens skulder och räntebetalningar i relation till inkomst

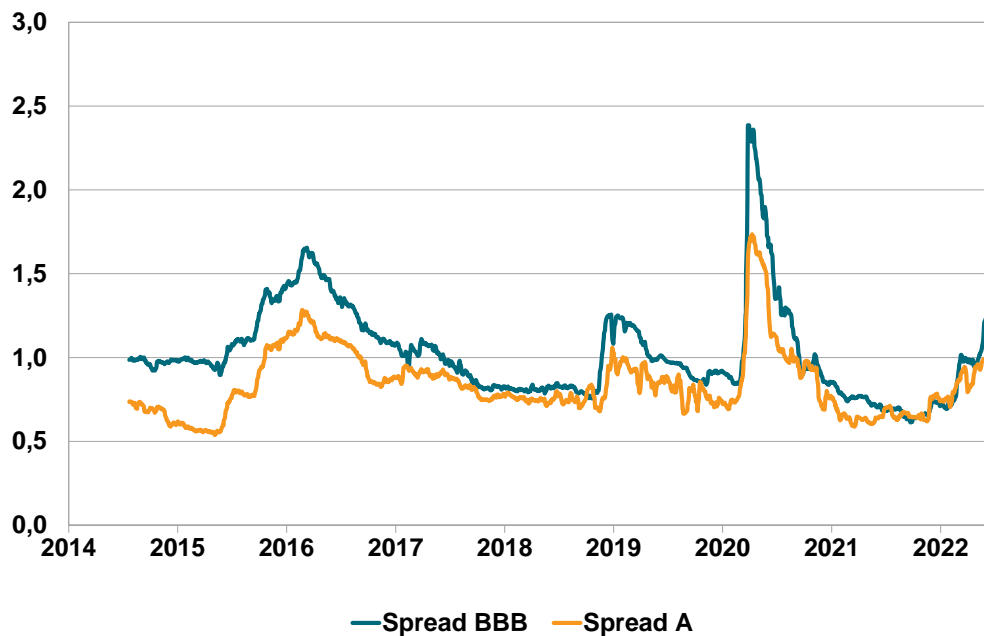
Procent av disponibel inkomst

Källa: SCB.

10 Svenska riskpremier

Procentenheter

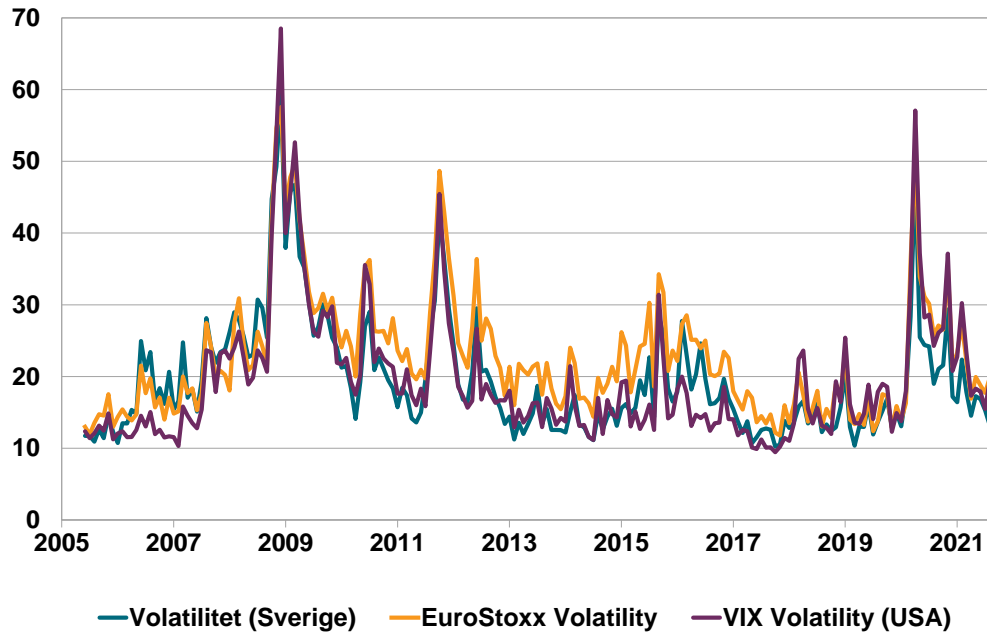
Anmärkning: Ränteskillnader för företagsobligationer med olika kreditbetyg i Sverige. Skillnaden beräknas mellan avkastningen för ett index av svenska företagsobligationer (Thomson Reuters Sweden

corporate benchmark) med löptid på fem år och en svensk swapränta. Diagrammet visar fem tradingdagars glidande medelvärde.

Källa: Refinitiv Datastream.

11 Volatilitetsindex

Standardavvikelse

Anmärkning: Implicit volatilitet beräknad från indexoptionspriser. För Volatilitet (Sverige) används SIX Volatility fram till september 2018. Från oktober 2018 används i stället ett medelvärde av OS30C implicita volatilitet beräknat för calls och puts.

Källa: Refinitiv Datastream.